

Publicistický pořad „Slovo ke dni – štafeta televizních publicistů“ v Čs. televizi dne 22. 1. 1969

Hlasatelka:

A teď se přihlásili o slovo televizní publicisté.

Titulek na obrazovce: Slovo ke dni

Vladimír Škutina:

Televizní kamera a mikrofon, to jsou naše výrazové prostředky, a také naše zbraň a tady, tady jsme doma, ale především tady jsme. Tady stojíme. Jsou chvíle, kdy všechna slova jsou zbytečná a marná, kdy nejvýstižnějším projevem je mlčení, ale jsou okamžiky v tom dramatickém toku dní, kdy publicisté musí promluvit. A tento okamžik přišel dnes. Nechceme, aby se náš mikrofon stal pochodní, která dohoří. Chceme, aby zůstal štafetou.

Jiří Svejkský:

Ano, vážení přátelé, hledáme to pravé slovo k tomuto dni, myslím, že ho hledáme všichni. Ovšem, co dodat ke všem těm moudrým slovům, která jsme slyšeli v Televizních novinách, jež před chvílkou skončily, která jsme slyšeli z úst soudruha presidenta, soudruha Černíka, soudruha Smrkovského v minulých dnech. Myslím, že všichni přece jenom ta další slova hledáme a hledáme v nich onu jistotu, která nás povede dál.

Já jsem se před chvílí vrátil ze schůze učitelů průmyslové školy, ze schůze komunistů i nestraníků. A samozřejmě i zde jsme hovořili především o naší mládeži i o naší vnitropolitické situaci. Kladli jsme si otázku, jak dál, jak bude vypadat naše budoucnost, s tím, s čím můžeme počítat, co můžeme očekávat. Myslím, že tuto otázku si v těchto dnech klademe všichni. Myslím, že když hledáme odpověď, musíme se zamyslet nad konstantami naší skutečnosti i nad hrozícími nebezpečími. Co vlastně máme a čemu můžeme dále věřit? Máme presidenta republiky, kterého máme všichni rádi, statečného moudrého muže, o němž můžeme, myslím všichni bez nadsázky říci, že ho většina našich národů miluje. Máme i další tvůrce polednové politiky, soudruhy Dubčeka, Černíka, Smrkovského a další, kterým i s různými výhradami stále přece jenom věříme. Neboť víme, že oni začali lednem a oni skutečně chtějí dodržet své sliby.

Víme ovšem také o různých nebezpečích, která rovněž byla vyslovena v minulých dnech v několika projevech. Jaké je to vlastně nebezpečí? Myslím, že je to formující platforma, politická platforma lidí, kteří mají zcela opačné názory na demokracii, socialismus, než máme my. Než má většina našeho lidu. A já osobně si nedělám vůbec iluze o tom, jaký by to byl asi pořádek, který by oni chtěli zavést, kdyby ho mohli zavést. A myslím si, že právě proto musíme znovu vyslovit onu, řekl bych, aktivní a třeba i kritickou, ale přece jenom podporu těm našim představitelům, kteří mohou jedině nás vyvést z této situace. Víme, že se v těchto dnech často mluví i o ultimátech, o požadavcích a já znovu opakuji a souhlasím s těmi, kteří říkají, že ultimáta a požadavky nejsou program. Neměli bychom skutečně našim soudruhům, těm soudruhům, jak říkáme s velkým „s“, komplikovat už i tak komplikovanou situaci. Ale jak se zařídit?

Myslím, že opět se musíme zamyslet sami i nad sebou a aktivním činem a aktivní moudrostí být skutečně jim k podpoře. V čem je ta aktivita? Myslím, že v konkrétní tvůrčí práci. A v čem je i ta kritika? V tom, že tady budeme dál stát ve své většině odhodláni a jim nabízet své ruce, svou pomoc, své mozky, k tomu, aby se skutečně oni mohli o nás opřít. Tak myslím, že to bude zapotřebí.

Proto, prosím vás pěkně, jakékoli činy sebedobře myšlené, i když jsou možná tisíckrát oprávněné z uraženého citu, přece jenom musíme uvažovat. Proto, aby naše akce neprovedl

někdo za námi a nezměnil je v různé provokace, provokace, které by právě nahrály těm, s nimiž se nikdy nemůžeme smířit.

Jindřich Fairaizl:

Já myslím, vážení přátelé, že spíše, než člověk má mluvit jeho práce. Nicméně přesto přicházejí chvíle, kdy je možná nezbytné k té práci připojit pár zpřesňujících slov. My jsme se společně v loňském roce zamýšleli nad jednou podobou jednoho mezního období lidského života, nad dětstvím a já jsem v téhle dnech dokončil trojici filmů o druhém období závislosti, o stáří. Já jsem zase prožil dlouhé dny a týdny s lidmi, které jsem navštívil a jejichž tváře i slova jsem si přivezl do střížny, zase jsme tak setrvali dlouhé dny a týdny a dívali se z očí do očí. Já jsem v posledních létech se potkal s velikým množstvím lidí v téhle zemi, kteří nemají čas na skvělá slova, kteří nemají ani chuť. Potýkají se s realitou svých životů a jsou zcela soustředěni na nelehké okolnosti svých životů. Je dosti zdrcující tohle poznání tak zblízka, a tak nesporné, že je v téhle zemi ještě tolik bolesti, tolik rozjitřených ran a tolik zmařených lidských osudů.

My bychom si měli říct, že je nutno přiznat, že jsme už chudá země, že lidí, zubožených ekonomicky, ale i především mravně, stále přibývá. Víte, já bych byl vděčen, kdybyste věřili v opravdovou upřímnost a v hluboké přesvědčení toho, co vám chci říct. Protože to přesvědčení pramení právě z toho konkrétního poznání konkrétních lidských osudů. Já si myslím, že ničeho není v této chvíli tak zapotřebí, jako poctivé práce. Víte, my máme ještě být stokrát zpochybněnou, ale přece jenom určitou nadějí, šanci v té práci. Zatím ještě máme jistý díl, ano díl, ale přece jen díl, možnosti ve svých rukách. Člověk k fortelné práci se potřebuje postavit. Když je v kozelci nebo v hromadném hrobě končí všechno. Já si po dlouhá léta už myslím, že mezi politiky a publicisty, byť by měli společné cíle, že musí existovat určité napětí, že to je napětí prospěšné jednomu i druhému, zejména prospěšné národu. Jsem velice vzdálen té představě, takového předem vše odpouštějícího kamarádství mezi politiky a publicisty. Tuším, co chtějí politici, nevím ovšem, co chtějí, protože to chtějí, protože musí. Nicméně podjali se svého osudového úkolu a jsou zodpovědní za své činy před národem i před svým svědomím, ale v tohle punktu není rozdíl mezi občany, politiky a publicisty. Všichni jsme zodpovědní za své činy před národem a před svým svědomím, přičemž postavit se k práci ještě můžeme.

Karel Kyncl:

Vážení přátelé, já jsem zahraničněpolitickým novinářem a jako takový chci tedy nejdříve mluvit o vnějších okolnostech, ve kterých žijeme. Podívejme se znova na mapu a zamysleme se znova nad mocenskými vztahy v dnešní Evropě, v dnešním světě. Vezměme na vědomí ty hrozné, drtivé historické síly, ta ozubená kola, mlýnské kameny. Když se nad tím takto zamyslíme, když toto vidíme, myslím, že můžeme dojít jen k jednomu, jedinému závěru. Tato země se nemůže vymknout z ocelového rámu, do kterého je zasazena. Nemůžeme vzít tuto zemi, tento kus střední Evropy a se vším všudy jej přestěhovat do Patagonie nebo na severní pól. To je objektivní skutečnost a objektivní skutečnost se všemi důsledky.

Často s krutými důsledky. Rám, ve kterém se musíme pohybovat. Je skutečně ocelový. Povinností našich politických představitelů je říci jasně, otevřeně a srozumitelně, jak se v něm můžeme pohybovat. Čin Jana Palacha, jeho velikost a čistota nám nedává ani právo, ani čas na fráze nebo na krasořečnění. Mluvme všichni česky. Nemůžeme se stále jenom odvolávat na dlouhá usnesení, nemůžeme hovořit jenom o možných nedozírných následcích. Budiž nám oficiálně řečeno, že volby v této zemi se mohou konat pravděpodobně tehdy a tehdy a budiž nám současně řečeno proč.

Budiž nám řečeno, že stranické sjezdy, které se kdysi konaly tehdy, když bylo třeba vyřešit problémy, se tentokrát mohou konat až tehdy a tehdy, a budiž nám řečeno proč. Ať političtí představitelé této země oficiálně se aspoň distancují od ilegálního časopisu Zprávy. To nejsou ultimáta. Na náš racionální lid působila vždy jasná a přímá řeč. Naši lidé jsou schopni

pochopit sebeotřesnější nahou pravdu spíš než to, čemu se lidově říká „opentlování“ skutečnosti nebo udělování známek za dobré nebo neuspokojivé chování.

Čin Jana Palacha ve své hrozné symbolice vzal každého z nás za límec a kategoricky nás nutí znovu promýšlet situaci jaksi v nové dimenzi. Nás, občany této země i naše politické představitele. Někdy ztrácíme chuť bojovat už dál. Někdy ztrácíme trpělivost. Na obojí máme my všichni, každý jednotlivě, svaté právo, ale kdo toto právo nemá, to je národ.

Vladimír Branislav:

Já bych chtěl něco říci vám, mladí přátelé, pro které občas vysílám. Kdysi dávno, v dobách předlednových, jsem připravoval pořad o vlastenectví mladých lidí. Ten pořad jste neviděli a ani nemohli vidět, ono se to totiž nedalo vysílat. Já jsem se mimo jiné chtěl mladých lidí v tomto pořadu zeptat, dovedli byste za vlast i padnout? Položit život? A tenkrát mně mladí lidé odpovídali: „Za jakou vlast?“ „Za vlast, ve které máme jediné právo, myslet si své? Za vlast, kterou vedou neschopní frázisté a lidé nedobrých charakterů?“ „Ne, pro ochranu jejich moci bychom nechtěli položit životy!“ A tak se tenkrát ten pořad nevysílal. Po Lednu už ho třeba nebylo vysílat.

A na tu mou otázku jste odpověděli v srpnu a pak teď. Před několika dny. Statečným činem jednoho z vás. Věříme, že máte rádi tuto zem. Věřící vám to většina národa. A proto si myslím, že už není třeba přinášet o to další podobné důkazy. Konečně opakování vždycky nenásobí účín. Smrt člověka, který protestuje proti nesvobodě své země je strašlivá, ať se to stane kdekoliv na světě, ale chtěl bych vám připomenout, že poprvé této formy protestu použili lidé v jiných podmínkách, s jinou životní filosofií, lidé z jiného kontinentu. A my jsme přece jenom Středoevropané. My máme jiné zbraně. Účinnější. My je známe, my jsme je dokonce použili. Je to zbraň ducha, intelektu i vynalézavosti. Já si myslím, že touto zbraní se dá zvítězit nad mocnými i těmi nejmocnějšími. Jenom musíme mít víru, musíme mít alespoň kousíček víry. Tak jak jsme říkali na jaře: „Věřte nám, věříme vám.“ Myslím, že ještě bychom si měli říct: „Věřme samo sobě!“

A o té víře bych vám rád přečetl úryvek z úvahy Karla Čapka, kterého si vážíte a máte ho rádi. Tu úvahu napsal v dobách nejtěžších pro naši vlast. V roce 1938. Karel Čapek píše: „Věříme, že na naší straně a v našem usilování je víc budoucnosti, víc toho, co poroste a přinese plod než na straně násilí a dočasné moci. Pravda je víc než moc, protože je trvalá. Ale už tuto těžkou chvíli si musíme uvědomit závazek, že na tuto budoucnost nebudeme čekat s rukama v klíně. Budeme víc než doposud pracovat pro svůj národ, pro jeho vnitřní jednotu a sílu. Čím lepší lid uděláme ze svého národa, tím víc uděláme také pro tu lepší stránku dějin. Leckdo z nás upřímně řekne, že by bylo lépe dát život za to, aby se nastalo, co jest. Nicméně si můžeme a musíme říct, nám všem je život darován. Snad jsme měli být mrtví. Nyní ale žijeme. Ten život, jenž je nám darován, už nenáleží jenom nám. Náleží našemu národu, náleží naší zemi.“

Zdeněk Lavička:

Když jsme nedávno točili pořad o ilegálním časopise Zprávy a jiná svědectví, měl jsem dost příležitostí k tomu, abych poznal, jaké síly stojí v pozadí a že čekají na okamžik, aby se znovu vyhouply do sedla a znovu utáhly oťěže. Čekají na chaos, ale čekají také na to, že se nás zmocní apatie a letargie, že každý z nás se budeme starat jenom o sebe, jenom o své starosti, že každý z nás si začneme hrát jenom na tom svém vlastním písečku. Mám za to, že by bylo tragické, kdyby se tohle stalo. Mohli bychom se totiž jednoho dne zase probudit jednoho rána, kdy bychom už neměli ani ten vlastní píseček.

Ladislav Daneš:

Já bych vás rád nějak potěšil. A nevím čím, snad vtipem, humorem. Ale já si myslím, že vtip a humor jako zbraň tomu našemu národu jde víc k pleti než mučednictví, ale přece jenom ono se dneska asi nehodí moc vtipkovat, a tak se o to pokusím trošičku jinak. Často

slýcháme okolo sebe, to jsme to tedy chytili pěknou dobu, do které jsme se narodili. Stárneme, stárneme, ruce máme pořád prázdné, kdyby se alespoň naše děti dočkaly, čeho? Blahobytu, svobody a hlavně klidu, klidu, klidu. Tohle je pořád před námi jako ta bájná Dulcinea a my jako Quijotové, tasíme celý život kopí a chceme té Dulcinei dobýt, ale neměli jsme zatím ještě čas to kopí z ruky pustit a ta Dulcinea nám pořád utíká. A co by se stalo, kdybychom jednou tu Dulcineu dobyli? Co potom? Já jsem v poslední době o tom mockrát přemýšlel.

V době loňského srpna jsem byl shodou okolností daleko od téhle té země. A snad právě proto jsem měl možnost poznat líp než vy, kteří jste měli tu čest být tady, jednu věc. Že tahleto doba, jakkoli byla subjektivně pro nás tragická, objektivně to byla jedna z největších epoch našeho národa, promiňte, našich národů. Ono totiž tenkrát jsme si připadali opravdu jako jeden národ, Češi, Slováci, Maďaři a Němci, kteří tady u nás doma bydlí. A tady, tady právě vykristalizovala najednou taková obrovská, mravní a kulturní síla, taková ohromující jednota, že se před tou jednotou sklonil celý svět. A věřte mi, on se před ní sklání pořád. Teď je tady, včera přijela do Prahy návštěva z jedné malé skandinávské země. Pozdě v noci šli do hotelu, který si objednali na Václavském náměstí, a tak se taky zastavili tam u toho pomníku, kde stojí celých čtyřicet hodin čestnou stráž chlapi a děvčata se státními vlajkami v rukou, uprostřed těch věnců a rozžatých svící a desítek nápisů. A tihleti chladní, severští chlapi najednou smekli ty svoje čepice, a měli v očích slzy a jediné, co ze sebe vypravili bylo: je to ale země!

Víte přátelé, já jsem přesvědčen, že někdy ten boj za ideje je větší než doba, kdy jsou ty ideje už dobyté. A já bych to rád řekl trošičku míň pateticky, tak nějak po hrabalovsku: ona žižeň na pivo je vždycky větší než žižeň uhašená. To se dá říct i jinak, taky po hrabalovsku: na dobu, kdy jsme dobývali ženu vzpomínáme s očima víc zarosenýma, než na tu dobu, kdy jsme s ní žili, byť v harmonickém a spořádaném a šťastném manželství. Tedy jak z toho? Co s tou Dulcineou? Máme tedy nechat ty ideály být? Není zač se bít? Nebo snad máme vyhlásit nějaký boj pro boj? Ne, ne. Kdyby nás desítky pánů Cervantesů a Viktorů Dyků přesvědčovali, že Dulcinea, že je to nějaký přelud, tak jim neuvěříme. Dulcinea existuje a stojí za to pro ni tasit.

Bohumil Toningr:

Mám několik přání. Například, aby už nikdy nikdo v této zemi, v tomto státě, ať už z vlastní nebo cizí imputované vůle nevyčítal novinářům a publicistům, že jejich názory, myšlenky a otázky nutí jiné k tomu, aby hodně a hluboko přemýšleli. Já si myslím, že právě opak bude prospěšný. Nejen pro ty, kteří píšou a mluví, ale také pro ty, kteří čtou a naslouchají.

Druhé přání, rovněž splnitelné, bych adresoval politickému vedení tohoto státu. Soudruzi, v poslední době často voláte po důvěře. To je pochopitelné. Bez důvěry lidu se nedá klidně pracovat. Ale myslím si, že od ledna loňského roku se Vám dostávalo, dostává a bude jistě dostávat dostatek důvěry, od lidu i od nás. Já bych k Vám měl prosbu, nebo žádost, přání jsem to nazval. Z počátku, aby ani Vy jste nešetřili důvěrou. Třeba zrovna k nám novinářům, k publicistům. Myslím, že by se to vyplatilo a že by se snáze dýchalo Vám, lépe pracovalo Vám i nám. Všem dohromady. A z češtiny by zmizely jistě s konečnou platností ty termíny, které tam stejně nezdolají. Plíživá kontrarevoluce, nátlakové skupiny a jiné. No, a to poslední přání, to v sobě nosím od čtvrtka minulého týdne. Aby už nikdy podmínkou nesmrtnosti nebyla smrt.

Karel Pech:

Mladí přátelé, především k Vám bych chtěl mluvit jako kolega Branislav. Já jsem starej chlap. V květnu mi bude dvaapadesát. A po celý život jsem, krom hraní divadla, nedělal nic jiného, než-li že jsem se snažil, kdykoliv jsem dostal vysílací čas, ať už to bylo před lety v rozhlasu nebo později, když byla založena televize, tak v televizi, kam v těchto dnech z Národního divadla natrvalo přecházím jako redaktor, snažil jsem se o jedno. Abych Vás svými pořady

potěšil. To byl můj hlavní motor. A dneska bych Vás chtěl, přátelé, o něco poprosit. Nenuťte stojícího na špičce nože, aby tancoval. Není to fair. Není to fair play. Ať už s ním souhlasíte nebo nesouhlasíte, přátelé.

A ještě jedna věc. Naše malá zemička, kterou neopustíme, má své místo na světě. Pátrejte, přátelé, v knihovnách, zjistěte si, koho porodila. Zjistěte si třeba, kdo to byl takový Jiřík Poděbradský. A co tento Jiřík Poděbradský vynalezl. A kdy to vynalezl. Jak jsme stále od toho, stále tak daleko. A, přátelé, máme si proto zoufat? Anebo řekněte mi, která země má takové autory jako naše zemička. Třeba takového Kunderu. A jaké jsou to mohutné, bohaté, mocné, řekl bych goliášské země. A pro ty Davidy a Davidky, přátelé, pro ty je jenom jedno veliké nebezpečí. Jejich falešné iluze.

Jiří Kantůrek:

Není, přátelé, vždycky výhoda mluvit poslední. Není mnoho co dodat. Já bych přál jedině. Aby v téhle naší zemi už se nikdy nikdo nepokusil vládnout po staru. Protože po tom, co jsme spolu prožili od ledna do ledna, by musel narazit na náš energický odpor.

Tomu bychom byli povinni zabránit my všichni. Vedoucí politici, kteří pro nás představují lednovou politiku, i my všichni, řadoví občané této země. My chceme a my to prosadíme, aby se v téhle socialistické republice už provždycky vládlo demokraticky s lidem a pro lidi; ovšem cesta k tomuto cíli bude složitá, klikatá a boj dlouhý.

Říkává se, že cesta do pekel bývá dlážděna těmi nejčistšími úmysly, obavami o osud této země, o její budoucnost. A přesto ve svém souhrnu a ve svém nahromadění mohou vytvořit v jisté chvíli situaci, kdy vedou k bariéře mezi politickým vedením této země a mezi námi občany. K bariéře, kterou už jsme si odvykli vidět, a jsem přesvědčen, že v téhle chvíli ji nemáme znovu budovat, přátelé. Nemáme k tomu dost objektivních důvodů. Cítím, že visí ve vzduchu nikým nevypsané a nikým nevyhlášené referendum důvěry k politickému vedení této země. A chci říct, a myslím, že nejenom za sebe – že máme toto naše politické vedení v této složité situaci podpořit. Přátelé, to není výzva ke slepé víře, k poslušnosti bez výhrad. To je výzva k rozumu, ke kritickému, ale k rozumu.

Domnívám se, že podpory je zapotřebí soudruhům Svobodovi, Černíkovi, Dubčekovi, Smrkovskému. A my v této chvíli jsme povinni po tom, co jsme společně od ledna do ledna prodělali, tuto podporu vyslovit. Říkám, že nemáme někdy dost informací. A je to pravda. Ale v jednom máme informací dostatek. My přece víme, že v této zemi existují síly, které čekají, které krouží jako supi. Aby právě toto politické vedení nezvládlo svoji situaci. Aby se mu vymkla politická situace v zemi z rukou. Přátelé, slibme si, že každý z nás uděláme všechno proto, aby čekali marně, a aby se už nikdy v Československu nedočkali.

Vladimír Škutina:

A to jsme Vám museli říci.